

AT THE CROSSROAD
OF INEQUALITIES /
DISCRIMINATION

**Instruire online
pe discriminare
intersecțională**

3. Rasismul și discriminarea etnică

**Scopul acestei secțiuni este de a introduce
vocabularul și conceptele de bază în domeniile
„rasă” și rasism, etnie și discriminare etnică. După
completarea acestei secțiuni, veți:**

- fie capabili să definiți termenii de bază pentru categorisirea oamenilor în grupuri care duc la discriminare etnică și rasism;
- înțelege importanța puterii în stabilirea și perpetuarea rasismului;
- înțelege limitările și avantajele personale pentru abordarea problemelor de discriminare etnică și rasism.

3.1 "Rasă"

Ați învățat deja despre conceptul de clasificare a oamenilor în grupuri. Construcția socială a „rasei” nu este diferită în această privință. Această clasificare învechită a oamenilor în grupuri, bazată în principal pe caracteristici fizice, cum ar fi culoarea pielii, a fost creată pentru a stabili un sistem ierarhic care să crească inegalitatea, discordia, violența și marginalizarea națiunilor și regiunilor.

Categorizarea bazată pe „rasă” nu este fixă, dar se poate schimba în timp, în funcție de locație și contextul existent.

3.2 Rasism

Rezultatul stabilirii unei ierarhii sociale în care indivizii sunt tratați inegal pe baza „rasei” lor. Această ierarhie socială stabilită permite grupului dominant să exercite o discriminare sistematică prin putere împotriva unui anumit grup, atribuindu-i calități negative, în același timp atribuind calități pozitive grupului dominant, sporind astfel propria imagine de sine. Aceste calități pozitive sunt văzute ca idealul frumuseții, inteligenței și raționalității.

Lucrul important de înțeles despre rasism este că nu este vorba doar de discriminare rasială, ci de discriminare dintr-o poziție de putere.

Forme de rasism:

- **Rasismul interpersonal:** acesta apare atunci când o persoană dintr-un grup „superior” are o prejudecată împotriva unei persoane dintr-un grup „inferior” și o discriminează pe această bază. Ea există atât la nivel conștient, cât și la nivel inconștient. Microagresiunile bazate pe rasism interpersonal se manifestă ca respingere, excludere, problematizare și disprețuire. Microagresiunile sunt adesea normalizate și astfel devin indiscutabile.
- **Rasismul instituțional:** politici, practici formale și informale și cultura instituțiilor care exclud minoritățile de la opțiuni și șanse egale. Rasismul este înrădăcinat în modul în care funcționează societățile noastre. Din cauza rasismului instituțional, efectele anumitor politici și practici, de exemplu în domeniul sănătății, educației sau angajării, nu sunt distribuite în mod egal între cei aflați la putere și cei din grupurile minoritare.
- **Rasism interiorizat:** stereotipurile și discriminarea repetate pot duce la interiorizarea acestui stigmat. Este, așadar, o ură de sine interiorizată bazată pe norme și stereotipuri sociale create de populația dominantă cu puterea de a justifica discriminarea, care, la rândul său, justifică îndoiala de sine și disprețuirea de sine.
- **Rasismul structural:** toate tipurile de rasism de mai sus sunt împletite și se completează reciproc pentru a forma rasismul sistemic. Acest lucru face ca rasismul să fie cel mai eficient, deoarece întreaga structură se bazează pe apărarea intereselor grupului dominant și, astfel, și pe păstrarea puterii acestuia. Practicile de rutină în care este încorporat rasismul îl creează și îl reproduc.

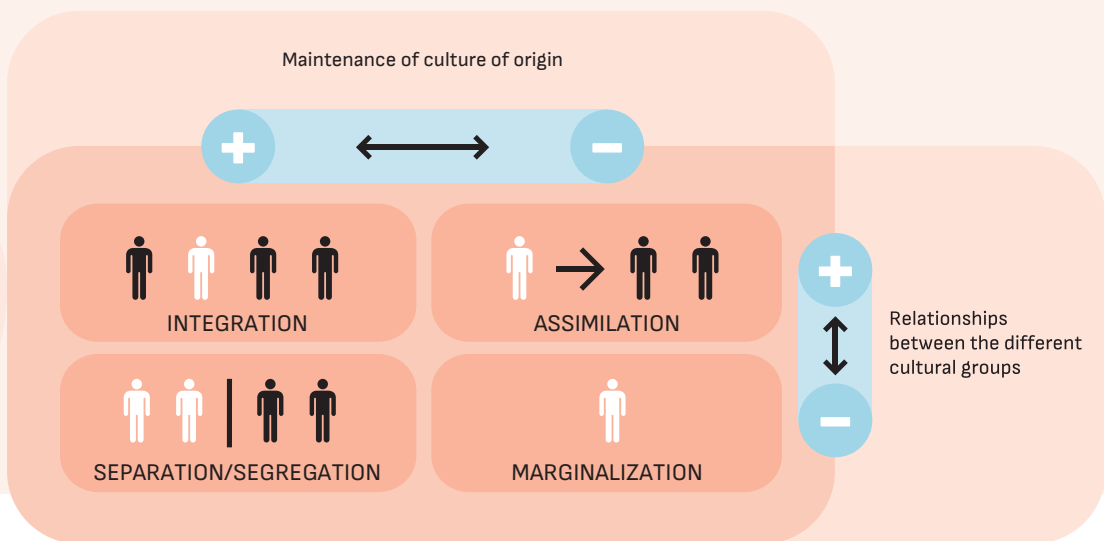
3.3 Comunitatea etnică

O comunitate etnică se identifică, sau este identificată de alții, ca un grup de oameni legați de o cultură comună și de alți factori, cum ar fi limba, istoria comună, coeziunea și religia.

O comunitate etnică nu este același lucru cu o națiune, deși acestea se pot suprapune în anumite privințe. O națiune își locuiește patria, are propria sa cultură publică și un anumit grad de autonomie și, prin urmare, o dorință de autodeterminare. O națiune nu are neapărat propriul ei stat suveran. Cu toate acestea, un grup etnic nu are de obicei o etichetă politică, nici nu are propriul teritoriu și propria sa cultură publică.

Minoritățile etnice sau migranții din grupuri etnice care nu sunt populațiile predominante se confruntă în mediul lor cu identitatea lor etnică și identitatea societății în care se află. Comunitățile etnice pot dori să aibă mai puțin sau mai mult contact cu populația predominantă și, de asemenea, pot dori să mențină sau să abandoneze propriile caracteristici culturale într-o măsură mai mare sau mai mică. În funcție de diferitele combinații de conservare a culturii și adaptare la societatea gazdă, se poate face distincția între:

- **asimilarea**, care are loc atunci când oamenii nu își păstrează propria moștenire culturală și sunt în contact regulat cu cultura populației predominante;
- **separarea**, care apare atunci când contactul cu cultura dominantă este evitat/nu frecvent și se păstrează cultura originală;
- **integrarea**, care presupune contact regulat cu cultura populației predominante, dar în același timp persoanele își păstrează într-o oarecare măsură cultura de origine;
- **marginalizarea**, care apare acolo unde există puține oportunități sau interes de a se implica în cultura populației predominante.

Aceste procese sunt întotdeauna cu două părți. Atât cultura dominantă, cât și minoritatea etnică participă la spațiul intercultural și adoptă postura care li se potrivește cel mai bine. Ambele grupuri ar trebui să se adapteze și să se schimbe. Cu toate acestea, din păcate, puterea nu este echilibrată între grupuri, ceea ce aduce o dinamică proprie în fiecare societate. În cele mai grave cazuri, minoritățile etnice și persoanele care le aparțin nu au libertatea de a alege să se angajeze în relații interculturale.

3.4 Discriminarea etnică

Discriminarea etnică este un tratament diferit și de obicei mai rău pentru o persoană dintr-un anumit grup etnic, pe baza originii etnice. Discriminarea apare în toate domeniile, inclusiv în școlarizare, găsirea unei locuințe, găsirea unui loc de muncă și apoi la locul de muncă, accesul la servicii, inclusiv asistența medicală. Ca urmare a discriminării, persoanele aparținând minorităților etnice suferă de consecințe multiple, inclusiv sărăcia, sănătatea precară, educația mai scăzută și condițiile de viață necorespunzătoare. Toate acestea sunt însoțite de un nivel scăzut de participare la procesele de luare a deciziilor la nivel local și național.

Discriminarea romilor în UE

- Cu o populație de 6 milioane, romii sunt cel mai mare grup etnic din Europa. Cercetările arată că, ca urmare a discriminării și marginalizării vechi de secole, doar 44% dintre copiii romi sunt înscriși în învățământul preșcolar și 68% dintre romi abandonează școala. Aproximativ 63% dintre romi nu sunt în educație, angajare sau formare. Doar 43% au un loc de muncă plătit.
- Aproximativ 80% dintre romi trăiesc sub pragul sărăciei în condiții sociale și economice foarte precare. Cercetările arată că în multe țări europene aceștia sunt discriminați în mod sistematic în ceea ce privește accesul la apă potabilă curată și canalizare.
- În România, 68% dintre romi nu aveau instalații sanitare în casele lor în 2016. În Italia, unde romii locuiesc în „lagăre de nomazi”, cercetările au arătat mai multe cazuri de astm, diaree și bronșită la copii din cauza igienei precare și a apei. În

urmă cu cinci ani, în Slovenia, mai puțin de jumătate dintre așezările de romi nu erau conectate la canalizare publică sau nu aveau fose septice, și doar aproximativ 60% din clădirile din așezările de romi erau conectate legal la rețeaua de electricitate.

- Cercetările din 2023 au arătat că 78% dintre romii din Slovacia și 73% din Republica Cehă s-au confruntat cu discriminare atunci când își caută un loc de muncă. Aproximativ 85% dintre italieni și 66% dintre francezi nu au o părere pozitivă despre romi. Un rom din cinci din UE a fost victima unor infracțiuni motivate rasial.

3.5 Reflecție asupra rasismului și discriminării etnice

Imaginați-vă următoarele evenimente și reflectați dacă sunt exemple de rasism:

1. Un român alb vorbește cu o persoană din a doua generație cu rădăcini chinezești: "Oh, ce bine vorbești românește! De unde ești?"
2. Un negru este oprit de poliție de cel puțin 10 ori pe an și i se cere să se identifice.
3. Migranții și persoanele din minoritățile etnice s-au confruntat cu o rată de mortalitate mai mare decât populația albă în multe țări din UE în timpul pandemiei de Covid-19.
4. O persoană de culoare folosește produse cosmetice pentru a decolora pielea și a-și îndrepta părul permanent.
5. O persoană de culoare intră într-un magazin și este urmată de un agent de securitate până când părăsește magazinul.

Răspunsuri:

1. Acesta este un caz de microagresiune, în care un alb transmite un mesaj clar unei alte persoane că nu este de origine română, că este străin și că nu aparține acestui spațiu.
2. Acesta este un exemplu de rasism sistemic, în special profilarea rasială bazată pe culoarea pielii. Prejudecățile inconștiente, stereotipurile și prejudecățile individuale ale ofițerilor de poliție sunt întărite de credința structurală că violența are loc într-un vid și nu depinde de factorii socio-economici și societali.

3. Acesta este un caz de discriminare instituțională. Factorii sociali ai sănătății umane afectează starea de sănătate a indivizilor și comunităților. Migranții și minoritățile etnice au mai multe șanse decât populația albă de a fi angajați în profesii de îngrijire (îngrijire medicală, case de îngrijire), în locuri de muncă mai puțin plătite, în locuri de muncă precare sau pe cont propriu. De asemenea, este mai probabil să trăiască în comunități mai mari sau cu mai mulți oameni în spații mai mici. Aceștia sunt mai susceptibili de a avea o alfabetizare funcțională mai scăzută în domeniul sănătății din cauza competențelor lingvistice mai reduse, ceea ce a reprezentat o barieră suplimentară în timpul crizei de sănătate. În caz de statut ilegal, ei au evitat instituțiile medicale de teama deportării. Există foarte puține cercetări în Europa cu privire la impactul rasismului asupra sănătății migranților și a minorităților etnice (nu în perioade de criză). Cu toate acestea, cele existente arată că, chiar și în vremuri fără criză, rasismul prezent în sistemele de sănătate reduce în mod semnificativ încrederea migranților și a minorităților etnice în sistemul de sănătate. Din păcate, din lipsa cercetărilor, nu se poate stabili dacă rasismul este predominant interpersonal sau dacă există și rasism instituțional.
4. Acesta este un exemplu de rasism interiorizat, în care o persoană încearcă să creeze un aspect mai alb, care, pe baza definițiilor grupului dominant, este considerat idealul frumuseții.
5. Este un caz de microagresiune rasială, în care o persoană de culoare este etichetată în prealabil ca fiind periculoasă, cineva care va fura, drept un infractor. Mesajul este, de asemenea, că această persoană este săracă și nu aparține spațiului în care s-a rătăcit.

Rasismul este reprodus prin stereotipuri, prejudecăți și părtiniri inconștiente, la fel ca și alte forme de discriminare. În special în unele țări din Europa Centrală și de Est, precum România și Slovenia, există o credință predominantă că rasismul nu există, fie pentru că nu au avut trecut colonialist, fie din cauza numărului redus de oameni non-albi din aceste țări. În Italia, situația este oarecum diferită: un sondaj din 2023 a arătat că 22% dintre respondenți credeau că migranții din Africa sunt adesea victime ale rasismului, în timp ce 48% credeau că sunt victime foarte des.

În orice caz, este necesară reflecția asupra propriilor experiențe și percepții despre „rasă” și rasism:

- Când ați observat pentru prima dată că în această lume trăiesc oameni de diferite culori ale pielii și alte caracteristici fizice?
- Dacă s-a întâmplat în copilărie, cum ați interpretat aceste diferențe între oameni, v-a ajutat cineva?
- Dacă s-a întâmplat când erați mai în vârstă, cum v-a făcut să vă simțiți?
- Ce experiențe ați avut în copilărie cu oameni care erau diferiți de tine? Și ca adult?
- Când erați copil, v-a vorbit cineva despre diversitate și rasism? Cum vorbeți despre aceste probleme cu ceilalți, ca adult?
- Câte modele de „rase” diferite apar în viața dvs. de zi cu zi (în politică, în filme, în cărți, în artă, în arhitectură, în știință etc.)?
- Despre ce credeți că puteți vorbi dacă tinerii vă întreabă despre rasism? Credeți că aveți suficiente cunoștințe? Credeți că vă veți simți inconfortabil în fața unei astfel de întrebări, sau ați prefera să o evitați și să vă prefaceți că nu s-a întâmplat nimic?

Abordarea inegalităților structurale și sistemice, cum ar fi rasismul, necesită curaj pentru că:

- subiectele dificile sunt mai ușor de evitat decât de discutat;
- sunt discutate deschis și respectuos de doar câteva persoane;
- trebuie să vă confrunțați cu propriile prejudecăți inconștiente;
- alții vă pot observa prejudecata inconștientă;
- conversațiile pot declanșa multe emoții (pasivitate, tristețe, furie, rușine, reacții imprevizibile) la tineri și nu sunteți sigur dacă le veți putea aborda în mod corespunzător.

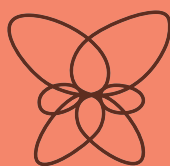
Poate că puteți lucra cu tinerii pentru a stabili reguli de bază pe care toată lumea ar trebui să le respecte înainte de a începe conversația, pentru a asigura respect și un sentiment de siguranță.

Imaginați-vă următoarele situații și reflectați dacă sunt exemple de discriminare etnică.

1. Profesorul a avertizat un băiat din etnia majoritară să nu se asocieze cu un coleg de clasă dintr-o minoritate etnică.
2. Psihologul școlar i-a recomandat unei fete să se înscrie la un liceu profesional în loc de un gimnaziu, din cauza statutului ei social și a etniei romă.
3. În timpul pandemiei Covid-19, mulți romi au fost acuzați că au răspândit virusul în țările est-europene.

Răspunsuri:

1. *Acesta este un caz de discriminare „ușoară” bazat pe prejudecățile profesorului. Discriminarea ușoară este greu de dovedit, dar are efecte pe termen lung asupra individului.*
2. *Este un caz de discriminare pe criterii etnice, care a pus fata într-o poziție de inferioritate, ceea ce a determinat-o să se înscrie la o școală care era împotriva dorințelor ei.*
3. *Este o discriminare pe bază de etnie, care nu are nicio bază de fapt.*

AT THE CROSSROAD
OF INEQUALITIES /
DISCRIMINATION

Conținutul face parte din e-training-ul "Discriminarea intersecțională în munca cu tinerii", elaborat de Forum za enakopraven razvoj în cooperare cu partenerii de proiect Zavod Global, Nosotras Onlus și Asociația Pro Democrația.

Autorii: Ana Kalin și Patricija Škornik Vrtič

Redactor: Darja Sekula Krstič

Ilustrație de: Jaka Vukotič

Design: Mrož d.o.o.

Finanțat de Uniunea Europeană. Punctele de vedere și opiniile exprimate aparțin exclusiv autorilor și nu reflectă în mod necesar cele ale Uniunii Europene sau ale Agenției Naționale. Uniunea Europeană și Agenția Națională nu pot fi trase la răspundere pentru acestea.